

JAARVERSLAG 2022-2025

VOORWOORD

Sinds 2020 wint Frisia Zout B.V. zout vanonder de Waddenzee. Aan de winning in dit UNESCO werelderfgoed zijn strenge voorwaarden verbonden. Zo moet bijvoorbeeld jaarlijks worden gerapporteerd over de bodemdaling en over veranderingen in aantallen vogels en oppervlaktes wadplaten.

Bij de vergunningverlening bleven eventuele effecten van de zoutwinning op Harlingen buiten beschouwing. Dat feit, samen met de jarenlange onrust rond de zoutwinning in Wijnaldum, leidde tot de oprichting van de Stichting Bescherming Historisch Harlingen en vervolgens tot de 'Pilot Harlingen'. Onder die vlag werkt onze stichting er samen met Frisia Zout, Gemeente Harlingen, Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân aan om de zoutwinning voor Harlingen en de Harlingers veilig te laten verlopen. Actieve en open communicatie is daarbij essentieel. Door achterblijvende rijkssubsidies konden we daar de afgelopen jaren onvoldoende invulling aan geven. Met terugwerkende kracht geeft dit jaarverslag, dankzij een meerjarige bijdrage van het ministerie van Klimaat en Groene Groei, alsnog een goed beeld van de ontwikkelingen in de afgelopen jaren.

INHOUD

VOORWOORD	2
TRANSITIE VAN LAND NAAR ZEE	4
ZORG OVER SCHADE	5
PILOT HARLINGEN	6
HARLINGER ONTWIKKELINGEN	8
• WINNING	8
• TWEEDE CAVERNE	9
• ACTUALISATIE WINNINGSPLAN	10
• AANVULLEND MEETNET	11
• BOVENGRONDSE METINGEN	15
• BUITENDIJKSE METINGEN	16
• SCHADEMELDINGEN	17
• HARLINGER TOETSINGSKADER	17
WETENSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN	19
POLITIEKE ONTWIKKELINGEN	24
COMMUNICATIE	28
ORGANISATIE	34

TRANSITIE VAN LAND NAAR ZEE

Medio jaren '90 werd met zoutwinning in Noordwest-Fryslân gestart. Het ging destijds, en nog steeds, om hoogwaardig zout voor voornamelijk de chemische en voedingsindustrie.

De bodemdaling als gevolg van de zoutwinning verliep veel sneller dan verwacht. Boeren kwamen in het geweer vanwege verzilting van het grondwater en vernatting van de bodem. Frisia zette daarom in op een transitie van het vaste land naar de Waddenzee. Bezwaren daartegen van natuurorganisaties strandden 23 november 2016 bij de Raad van State.

De winning in Noordwest-Fryslân

werd eind 2021 stopgezet. De binnendijkse bodemdaling werd ondertussen gecompenseerd. Voor de 'GebiedsOntwikkeling Franekeradeel-Harlingen' legden provincie, gemeenten, Frisia Zout en gaswinner Vermilion samen 48 miljoen euro op tafel. Het meeste geld is besteed aan compensatie van boeren en verder aan weg- en oeveronderhoud, verhoging en vernieuwing van bruggen, nieuwe gemalen, natuurvriendelijke oevers, vispassages en verbreding van sloten. Ook kregen de dorpskernen van Tzummarum, Oosterbierum, Sexbierum en Wijnaldum een opknapbeurt. Zomer 2025 werd dit schadeherstelproject afgesloten.

ZORG OVER SCHADE

Al sinds 1954 staat de vereniging Oud Harlingen met tientallen actieve vrijwilligers en gesteund door 1500 leden op de bres voor het Harlinger erfgoed. Doel is het prachtige havenstadje Harlingen behouden de toekomst in te loodsen. Voor dossiers die inhoudelijk wat al te omvangrijk zijn worden 'dochterondernemingen' gestart. Zo houdt de Monumentenstichting Harlingen zich specifiek bezig met het behoud en de restauratie van bruggen en sluizen in de stad.

Op dezelfde manier werd in 2017 ook de Stichting Bescherming Historisch Harlingen (SBHH) opgericht, in overleg met particuliere huizenbezitters, kerkbeheerders en plaatselijke, regionale en landelijke erfgoedorganisaties zoals de Hein Buismanstichting, Bond Heemschut en Vereniging Hendrick de Keyser. De SBHH heeft als doel het voorkomen en vergoeden van elke eventuele schade als gevolg van de zoutwinning.

Uitgangspunt van de SBHH is een motie met eisen, die tijdens

de Najaarsvergadering van Oud Harlingen van 17 november 2017 met overweldigende meerderheid werd aangenomen:

- Aanleg van een 'state of the art'-meetnet
- Een veiligheidszone door buitendijkse meetpunten
- Toepassing van het 'Hand aan de kraan'-principe
- Een afdoende schadefonds voor alle soorten schade
- Omgekeerde bewijslast in het Harlinger zoutwingebied
- Adequate communicatie

PILOT HARLINGEN

Na een reeks aftastende en oriënterende gesprekken sloten de SBHH, Frisia Zout, Gemeente Harlingen en Provincie Fryslân in maart 2019 in het stadhuis van Harlingen een Samenwerkingsovereenkomst. Centraal daarin staat een gemeenschappelijk belang, te weten het voorkomen van (onrust over) mogelijke gevolgen van de zoutwinning.

Om die gedeelde verantwoordelijkheid concreet te maken werden in de overeenkomst afspraken vastgelegd:

- over het voorkomen van schade voor de stad of zijn inwoners
- over het meten van de bodemdaling middels een Aanvullend Meetnet in de binnenstad van Harlingen
- over grenzen aan bodemdaling en scheefstelling in combinatie met de toepassing van het 'Hand aan de kraan'-principe
- over adequate communicatie over alle ontwikkelingen richting de bevolking

Deze vorm van maatschappelijke samenwerking rond een mijnbouwproject was nieuw voor Nederland. Om die reden hechtten de minister van Economische Zaken en Klimaat en de Inspecteur-Generaal van het Staatstoezicht op de Mijnen beide een brief aan de overeenkomst, om het initiatief te ondersteunen. Wetterskip Fryslân sloot zich eind 2019 bij het project aan. Sindsdien werken de partijen samen onder de noemer 'Pilot Harlingen'.

Uitgangspunten van de Pilot Harlingen zijn:

- De veiligheid van de stad en zijn inwoners staat centraal
- Reikwijdte en randvoorwaarden van de zoutwinning zijn in gezamenlijkheid bepaald
- Burgers, bedrijfsleven en alle overheidslagen zijn actief bij het initiatief betrokken
- Nieuwe inzichten worden tijdens de exploitatie in de 'license to operate' vertaald, zowel in de bedrijfsvoering als in de vergunningverlening
- De partijen onderzoeken steeds mogelijkheden om burgers verder te 'ontzorgen'

- De partijen dragen hun werkwijze provinciaal en landelijk verder uit, vanuit de gedachte dat het maatschappelijk gewenst is het voorkomen van onrust bij mijnbouwactiviteiten naar een hoger plan te tillen

Financieel wordt de Pilot Harlingen gedragen door de plaatselijke, provinciale en landelijke overheid; Frisia Zout en de SBHH leveren hun bijdragen 'in kind'. Provincie Fryslân en Gemeente Harlingen zegden beide voor een periode van 30 jaar een jaarlijkse bijdrage toe, het ministerie van Economische Zaken en Klimaat c.q. Klimaat en Groene Groei

deed dat per jaar. Uitbetaling van de rijkssubsidie verliep echter dusdanig stroef dat voorgenomen activiteiten van de Pilot in de afgelopen jaren moesten worden uitgesteld of zelfs geheel moesten vervallen. Na tussenkomst van toenmalig staatssecretaris Vijlbrief werd in 2024 een eerste meerjarige subsidie tot en met 2028 toegekend.

Het ministerie verzekerde in 2024 in meerdere gesprekken dat het rijk samen wil blijven optrekken met de SBHH en de Pilot Harlingen om zeker te stellen dat Harlingen en zijn inwoners niet met schade als gevolg van zoutwinning blijven zitten.

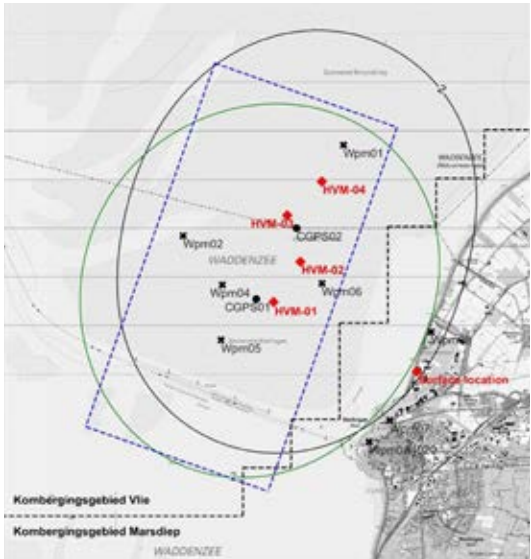
HARLINGER ONTWIKKELINGEN

Aan de zoutwinning bij Harlingen Havenmond zitten uiteenlopende aspecten: bedrijfsmatig, maar ook maatschappelijk, wetenschappelijk en politiek. Op al die terreinen waren er de afgelopen jaren ontwikkelingen.

WINNING

Sinds najaar 2020 wint Frisia Zout zout vanuit de zoutcaverne HM-02 (Havenmond 2). Door technische problemen kwam deze zoutholte ca. 200 meter zuidelijker te liggen dan tevoren gepland. De productiecijfers van HM-02 zijn sindsdien:

	Pekel	Zout
2020	281.407 m3	64.658.000 kg
2021	2.622.277 m3	698.630.000 kg
2022	3.192.898 m3	939.307.100 kg
2023	3.409.111 m3	1.020.017.000 kg
2024	3.586.888 m3	1.093.580.000 kg
2025	3.295.478 m3	1.022.849.000 kg

De groene cirkel toont de diepe bodemdaling rond 2052 (= einde zoutwinning), zoals oorspronkelijk verwacht. De zwarte cirkel toont een bijgestelde verwachting uit 2023. Cavernes HVM-03 en HVM-04 worden namelijk noordelijker aangelegd. (NB: De zwarte tekentjes zijn meetpunten).

TWEEDE CAVERNE

Met een hogere productie wordt de vestiging in Harlingen minder afhankelijk van het steenzout dat anders uit Duitsland moet worden aangevoerd. Om die reden wilde Frisia Zout najaar 2024 een tweede caverne (HM-01) onder de Waddenzee gaan ontwikkelen. Het bedrijf diende daar in september 2023 een aanvraag voor in. De rechter moest eraan te pas komen om de minister van Klimaat en Groene Groei te manen een besluit over de aanvraag te nemen. Dat gebeurde in augustus 2024.

De schuine boring naar de tweede caverne vond plaats vanaf het eigen bedrijfsterrein van Frisia Zout aan de Lange Lijnbaan in Harlingen en besloeg een afstand van ongeveer 3.000 meter, waarvan de laatste ongeveer 500 meter volledig loodrecht naar beneden. De start van dit project liep enige vertraging op, omdat nog geen boortoren beschikbaar was. Uiteindelijk was de boortoren van KCA Deutag van begin december 2024 tot eind juli 2025 aan de noordkant van de stad te zien.

Net als bij de aanleg van de eerste caverne in 2020 liep de nieuwe boring vertraging op door technische problemen. De

buis die werd ingebracht kwam ditmaal slechts 60 meter voor de eindstreep vast te zitten. Het vroeg een nieuwe boorgang van ongeveer 1.500 meter lengte om het doel alsnog te bereiken. Vervolgens duurde het nog enige maanden voordat de productie van pekelt uit deze nieuwe caverne volledig op gang kon komen. Uiteindelijk leverde caverne HM-01 de volgende productie:

2025

Pekel	Zout
338.831 m3	70.895.000 kg

ACTUALISATIE WINNINGSPLAN

Op dit moment heeft Frisia Zout vergunning om tot 2052 32 miljoen ton zout te winnen, vanuit maximaal 4 cavernes. De eerste daarvan werd in 2020 aangelegd, de tweede in 2025.

Op 28 december 2023 diende Frisia een actualisatie van het winningsplan Havenmond in, om in de concessieperiode niet 32 maar maximaal 45,7 miljoen ton zout te winnen. Dit zou mogelijk zijn nu 'gebruiksruimte' vrijvalt doordat gaswinning bij de Pollendam door Vermilion van de baan is. De aanvraag omvat onder meer wijzigingen van de ligging van de geplande cavernes, het beoogde productievolume en de tijdsplanning.

Door de gevraagde uitbreiding van de winning zou de bodemdaling op zee op het diepste punt van 105 naar 160 cm groeien. Ook wordt een grotere bodemdaling van de zeedijk voorzien en komt de '2 cm-contour' van de bodemdaling binnen de zeedijk te liggen. De rand van de bodemdalingsschotel blijft ook in de eventuele nieuwe situatie de rand van de binnenstad van Harlingen raken.

Wetterskip Fryslân adviseerde negatief over de aanvraag. Het waterschap wil de waterpeilen niet verder verlagen om de negatieve effecten van mijnbouw op het watersysteem tegen te gaan. Ook de Provincie Fryslân adviseerde negatief, vanwege de (on)veiligheid van de zeedijk, de status van de Waddenzee als UNESCO werelderfgoed en strijd met de zorgplicht uit de Omgevingswet.

Het Staatstoezicht op de Mijnen liet eind 2025 weten geen aanleiding te zien om het nieuwe winningsplan te weigeren, maar adviseert wel om voorwaarden te verbinden aan de eventuele instemming. De gemeente Harlingen heeft in haar advies gevraagd de geprognoseerde bodemdalingsschotel op de oorspronkelijke plek te houden en het instellen van een Omgevingsfonds als voorwaarde aan de aanpassing van het winningsplan te verbinden. Ook pleit de gemeente er voor om in het gehele effectgebied van de zoutwinning de omgekeerde bewijslijst van toepassing te verklaren.

Eind 2025 was door de rijksoverheid nog geen besluit over de actualisatie genomen.

AANVULLEND MEETNET

Op grond van de Natuurbeschermingswet moet Frisia Zout rond de zoutwinning jaarlijks een aantal metingen uitvoeren. Vanuit een gezamenlijk gevoelde verantwoordelijkheid om onrust over mogelijke bodemdaling in de stad Harlingen te voorkomen, en de inwoners van Harlingen zekerheid te bieden dat er tot in de verre toekomst geen schade als gevolg van de zoutwinning zal ontstaan, tekenden de partners van de Pilot Harlingen op 18 maart 2019 een

Samenwerkingsovereenkomst, die inhoudt dat ook binnendijks gemeten gaat worden via een zogeheten 'Aanvullend Meetnet'. In de overeenkomst zijn de uitgangspunten daarvoor vastgelegd.

Het betreffende meetnet, ontworpen door onafhankelijk geoloog en hydroloog Peter van der Gaag van bureau Holland Innovation Team, is vanaf december 2020 aangelegd door Antea group. Diverse kinderziekten stonden een volledig operationeel meetnet echter in de weg. Eind 2021 moest nog een stroomaansluiting worden

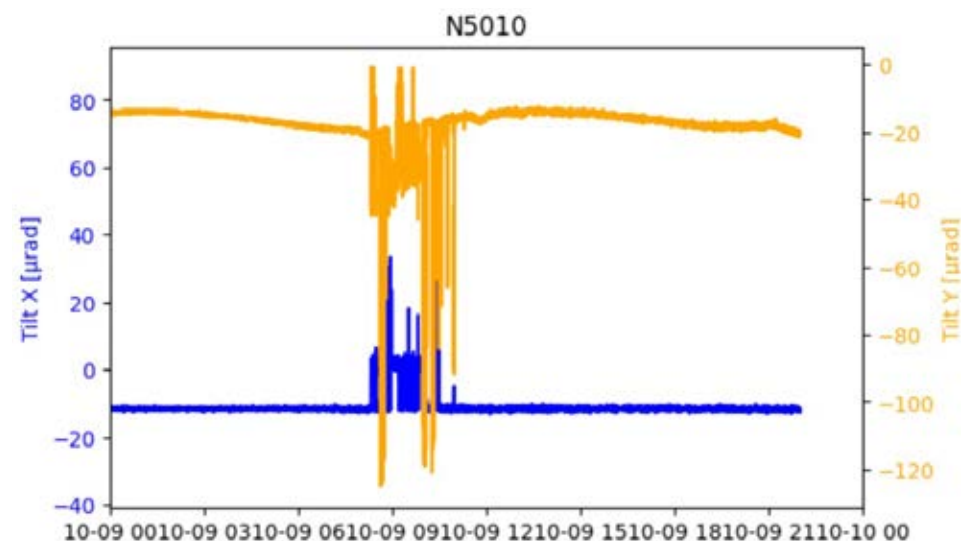
In de kelder van twee monumentale panden is meetapparatuur geïnstalleerd

gerealiseerd voor het diepe meetpunt op de camperplaats bij de Tsjerk Hiddessluizen. Andere locaties gaven, mogelijk als gevolg van een instabiele internetverbinding, niet continu meetgegevens door. In maart 2022 was het meetnet 100% werkend, ruimschoots voor de bodemdaling als gevolg van de zoutwinning Harlingen zal naderen.

Bij het tekenen van de Samenwerkingsovereenkomst in 2019 beloofde toenmalig minister Wiebes dat de Harlinger metingen onderdeel zouden worden van de controle op de zoutwinning. Eind 2022 liet het ministerie weten dat die belofte was geformaliseerd. Het Aanvullend Meetnet is als

bijlage toegevoegd aan het meetplan dat Frisia Zout jaarlijks voorlegt aan het ministerie van Klimaat en Groene Groei. Mede op basis daarvan bekijkt het Staatstoezicht op de Mijnen of de zoutwinning binnen de gestelde kaders verloopt. Het meetplan komt op pilotharlingen.nl te staan en op NLOG, een portal van het ministerie met informatie over energie en delfstoffen in de diepe ondergrond van Nederland.

Zoals verwacht bleek de Harlinger ondergrond ook zonder bodemdaling door zoutwinning al in beweging, bijvoorbeeld door eb en vloed. Naar aanleiding van zes onverklaarde piepkleine grondschokjes, die voorjaar

Onverklaarde beweging in de Fabrieksstraat, 9 oktober 2024

2022 werden gemeten, dook de Leeuwarder Courant in wateronttrekkingen door het Wetterskip, afvaloven REC en visverwerkers Meromar en Lenger, uiteenlopend van 30.000 tot 250.000 kubieke meter (250 miljoen liter). De genoemde partijen zijn als veroorzakers niet waarschijnlijk, concludeerde de krant echter. Door jarenlang continu metingen te blijven doen vóór de bodemdaling door zoutwinning Harlingen nadert, hoopt de Pilot Harlingen alsnog te ontrafelen hoe deze en andere ondergrondse bewegingen tot stand komen.

Eind 2022 concludeerde Antea bij een controle van de meetpunten

apparaten toch nog kinderziektes vertoonden. De kalibratie van de fijngevoelige Amerikaanse tiltmeters, die eerder problemen gaf, werd met behulp van de fabrikant opgelost. Ook werd gezorgd dat meetdata voortaan eerst op de locatie zelf werden opgeslagen, nadat Harlingen te maken kreeg met stroomstoringen van langere duur. Tot dan toe was elke meetkast namelijk uitgerust met een batterij om stroomuitval gedurende 20 minuten te ondervangen, en dat bleek dus niet te volstaan. Ook is geregeld dat 'stilgevallen' meters ook op afstand kunnen worden herstart en dat een beschadigde beschermingskast werd hersteld. Verder is

de standaard gebruikte waterdichte kabel vervangen door een onderwaterkabel, om vochtproblemen verder te reduceren.

In 2023 bleken de modems van de meetpunten Zoutsloot en Rommelhaven, die voortdurend meetdata doorzenden naar een server, de G3 signalen slecht op te pikken. In de zomer van 2023 zijn deze modems daarom vervangen. Gestreefd wordt naar een gemiddelde prestatie van 96% data-ontvangst. Vanwege periodiek onderhoud aan de server is dat de maximaal haalbare prestatie.

De meest recente verbetering was de vervanging, in juli 2025, van de diepe tiltmeter aan de Nieuwe Vissershaven die aantoonbaar onjuiste meetgegevens leverde. Ditmaal is het boorgat boven de zogenoemde 'Lily' niet met grout (een soort cement), maar met zwelklei afgesloten. Dit voorkomt harde overgangen en vergroot de kans dat de Lily later weer kan worden verwijderd indien nodig.

De werkzaamheden rond het Aanvullend Meetnet worden uitgevoerd door Antea Group, onder supervisie van een werkgroep van de Pilot Harlingen waarin de SBHH, Frisia Zout en

het ministerie van Klimaat en Groene Groei vertegenwoordigd zijn. Op 11 april 2024 liet een afvaardiging van (toen nog) het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zich samen met een aantal medewerkers van NAM - betrokken bij het Omgevingstraject rond de ombouw van de ondergrondse gasopslagen in Grijskerk en Norg - in Harlingen informeren over de opzet, werking en resultaten van het Aanvullend Meetnet.

In september 2024 werd het eerste jaarverslag van het Aanvullend Meetnet gepubliceerd. Zoals verwacht waren er toen nog geen gevolgen van bodemdaling door zoutwinning in de stad te meten: 'De 2 centimeter bodemdalingscirkel is niet of nauwelijks dichterbij de kust gekomen.' De grootste gemeten natuurlijke beweging in de monumentale panden die van meetapparatuur zijn voorzien bedroeg afgerond 80 microradialen, mogelijk als gevolg van het getijde in de haven en het diepe grondwater.

Meer informatie over de meetgegevens van het Aanvullend Meetnet is te vinden via het Dashboard op pilotharlingen.nl

BOVENGRONDSE METINGEN

In 2021 werden voorbereidingen getroffen voor het doen van een proef met een bovengrondse nulmeting. Die kreeg in 2022 zijn beslag. Begin januari bezorgde het bestuur van de SBHH bij alle bewoners tussen de Noorderhaven en de Oude Ringmuur een brief van de Pilot Harlingen. Het betrof de Noorderhaven (noordzijde), Droogstraat, Zoutsloot, Zeepziedersstraat, Roptaweg, Bildtstraat, Zeilmakerstraat, Liemendijk, Vissersstraat en Karremansstraat.

Door de firma Aeroscan werden later die maand vanaf de grond 'pointcloud' foto's van de bebouwing gemaakt, met een camera op statief. Tegelijk maakte een drone beelden vanuit de lucht. De combinatie van grond- en luchtfoto's zorgt voor een accuraat 3D-model van de bebouwing, tot op enkele millimeters nauwkeurig. Koppeling aan de ondergrondse meetgegevens zou

naar verwachting een oorzakelijk verband tussen ondergrondse bodembeweging en bovengrondse schade kunnen onderbouwen. Door deze metingen na een aantal jaren te herhalen wordt immers vastgelegd in welke periode schades zijn ontstaan en hoe die zich hebben ontwikkeld. Voor het herkennen en duiden van bouwkundige schade was Monumentenwacht Fryslân bereid gevonden mee te werken.

Op 3 en 4 maart 2022 werden de dronemetingen voortgezet, ditmaal met een rechtstreekse koppeling aan het officiële Nederlandse coördinatensysteem zoals bijvoorbeeld het Kadaster dat ook gebruikt. Enkele tientallen bewoners gaven toestemming een sticker op een muur, raam of regenpijp te bevestigen, als verbindende schakel tussen het 3D-model en het Rijksdriehoeknet.

De resultaten van de metingen werden tijdens een informatieavond in de Doopsgezinde kerk op 6 april 2022 gepresenteerd aan alle buurtbewoners. De Commissie Mijnbouwschade wilde van tevoren niet meedenken over de opzet van de metingen, en zich naderhand evenmin uitspreken over de bruikbaarheid van deze metingen. Gezien de kosten en de twijfels over de bewijskracht van de gegevens zijn de metingen tot op heden daarom niet herhaald.

BUITENDIJKSE METINGEN

De bodemdaling als gevolg van de zoutwinning zal zich vanaf de winningslocaties op de Waddenzee langzamerhand richting Harlingen uitstrekken. Om het verloop daarvan te monitoren meet Frisia de diepe ('pleistocene') bodembeweging op het Wad met 5 clusters van peilmerken. Op het land liggen nog eens 3 clusters. Verder is er een meetnet van 60 peilmerken in Harlingen-stad en het buitengebied. In totaal worden zo 70 meetpunten geanalyseerd. Ook plaatste Frisia twee grote diepgefundeerde meetpalen op de Ballastplaat. Met een GPS-ontvanger wordt de bodemdaling

hier continu gemeten. Verder doet Frisia jaarlijks een echometing van de 'holruimte-volumes', door de kopdrukken en productievolumes te evalueren.

Daarvoor wordt jaarlijks een meetplan ingeleverd. Het Staatstoezicht op de Mijnen controleert de jaarlijkse rapportages en ziet erop toe dat de metingen worden uitgevoerd zoals beschreven in het meetplan.

In 2023 vertoonden de meetresultaten van de meetpalen op het Wad overdag onverklaarbare ruis. Uiteindelijk zag een medewerker dat een aalscholver de GPS-antenne gebruikte om uit te rusten. Door het tijdstip van die waarneming te

vergelijken met de meetdata was de verklaring voor de afwijkende metingen gevonden. Dankzij punten op de antenne gebruiken vogels deze niet meer als rustplaats.

De Auditcommissie van de Commissie voor de milieueffectrapportage controleert de jaarrapportages van Frisia in opdracht van het ministerie van Klimaat en Groene Groei. In haar rapport van oktober 2025 stelt de commissie dat de monitoring door Frisia Zout een consistent en samenhangend beeld geeft van de huidige situatie en trends, zowel wat betreft de (Pleistocene) bodemdaling als de effecten op de natuur.

SCHADEMELDINGEN

In 2024 en 2025 klopten meerdere inwoners van Harlingen aan bij de Pilot Harlingen of de Stichting Bescherming Historisch Harlingen (SBHH) vanwege vermeende schade door de zoutwinning. Het betrof geluidsoverlast respectievelijk scheuren in twee huizen aan de Sibadaweg, scheuren in een pand aan de Midlumerlaan en scheefstelling van een pand aan de Lanen. Drie meldingen zijn vanuit de SBHH opgevolgd met huisbezoeken, de vierde is

telefonisch afgedaan. Omdat de bodemdaling als gevolg van de zoutwinning nog buiten de zeedijk ligt, kon er geen verband zijn met de genoemde problemen in de stad. In één geval kon met behulp van een bouwkundige een waarschijnlijke andere oorzaak worden aangewezen. De meldingen wijzen erop dat een centraal punt om schade te melden wenselijk is. Dit is binnen de Pilot Harlingen besproken, maar moet nog worden opgevolgd.

HARLINGER TOETSINGSKADER

In de afgelopen jaren voerden zowel Frisia Zout, Gemeente Harlingen als de SBHH diverse gesprekken met de Commissie Mijnbouwschade. Dit leidde niet tot erkenning door de Commissie van het Aanvullend Meetnet als rechtsgeldig bewijs voor eventuele mijnbouwschade. Na een vergeefse bemiddelingspoging van staatssecretaris Vijlbrief ontstond eind 2022 het idee een eigen Harlinger toetsingskader te ontwikkelen. Basis hiervan zouden het Aanvullend Meetnet zijn en de bereidheid van Frisia Zout om schade zélf te vergoeden, op basis van een vorm van 'omgekeerde bewijslast'. Bij de eerdere zoutwinning

op land handelde Frisia Zout optredende schade ook al zelf af. Met een eigen schaderegeling zou worden vermeden dat de Commissie Mijnbouwschade, die schadeclaims moet beoordelen, in de toekomst zal oordelen dat de via het Aanvullend Meetnet verzamelde meetgegevens niet of onvoldoende bruikbaar zijn. Bij een overleg op 28 maart 2024 in Harlingen zei het ministerie van EZK (nu Klimaat en Groene Groei) toe graag aan te haken bij de gesprekken van de SBHH en Frisia Zout over de invulling van zo'n schaderegeling. En de nieuwe voorzitter van de Commissie Mijnbouwschade,

Remmert Sluiter, gaf bij zijn bezoek aan Harlingen op 8 juli 2024 aan dat het de partijen van de Pilot Harlingen in principe vrij staat onderling afspraken over eventuele mijnbouwschade te maken. In de tweede helft van 2025 is een eerste versie opgesteld van een Addendum, dat bij de Samenwerkingsovereenkomst uit 2019 gevoegd zou moeten worden. Ambitie is in de loop van 2026 tot definitieve afspraken te komen teneinde de rechtszekerheid en de gemoedsrust van alle mogelijke gedupeerden vooraf te verzekeren.

WETENSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

KENNISCAFÉ

Begin 2022 organiseerden de GGD, Hanzehogeschool, RUG en het Sociaal Planbureau Groningen een Kenniscafé over 'De toekomst van exploitatie in Noord-Nederland'. Aanleiding was de worsteling van mijnbouwbedrijven en overheden met de toenemende weerstand

tegen de top-downbenadering van de rijksoverheid inzake mijnbouw. Oud-directeur van Frisia Durk van Tuinen presenteerde er de Pilot Harlingen, die laat zien dat goede communicatie met de omgeving zijn vruchten afwerpt. Dagvoorzitter Tom Postmes, in het dagelijks leven wetenschappelijk directeur van het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen, betitelde de Pilot Harlingen bij de sluiting van de dag als een 'best practice'.

VOORTGAANDE ZOUTKRUIP

Het Adviescollege Hand aan de Kraan Waddenzee concludeerde in 2021 op basis van internationale onderzoeken dat zoutkruip "doorgaat ook nadat de drijvende kracht is gestabiliseerd", terwijl eerder werd aangenomen dat bodemdaling stopt zodra de winning stopt.

Het proefschrift 'Modelling of cavern convergence and brine permeation after plug & abandonment of deep salt caverns' uit 2023 bevestigt dit beeld. Na de winning drukt de zoutlaag rond de caverne deze heel langzaam samen. Deze 'convergentie' zorgt voor bodemdaling aan de oppervlakte, maar duur, snelheid en intensiteit

van dat naijlen zijn onduidelijk. De auteur pleitte daarom voor verder onderzoek naar de kruipsnelheden van zout, naar permeatie via anhydrietveranderingen of microbreuken en naar de secundaire porositeit van het zout.

Het unieke, tijdsafhankelijke vervormingsgedrag van steenzout – zoutkruip – was eind 2023 ook onderwerp tijdens het symposium 'Salt of the Earth' in de TU Delft. TNO GeoEnergy verrichtte studies op micro- en monsterschaal in laboratoriumsituaties om de eigenschappen van het zout beter te begrijpen. Met deze kennis kan TNO de bodemdaling boven cavernes beter voorspellen. Omdat de modelresultaten niet altijd overeenkomen met praktijkwaarnemingen aan het oppervlak, blijft echter onzekerheid bestaan.

Zowel het Staatstoezicht op de Mijnen als de Stichting Bescherming Historisch Harlingen hebben daarom om nader, internationaal onderzoek verzocht bij het landelijke Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM). Hier is in 2024 een begin mee gemaakt. Naar verwachting worden de resultaten van het onderzoek in 2026 of 2027 bekend.

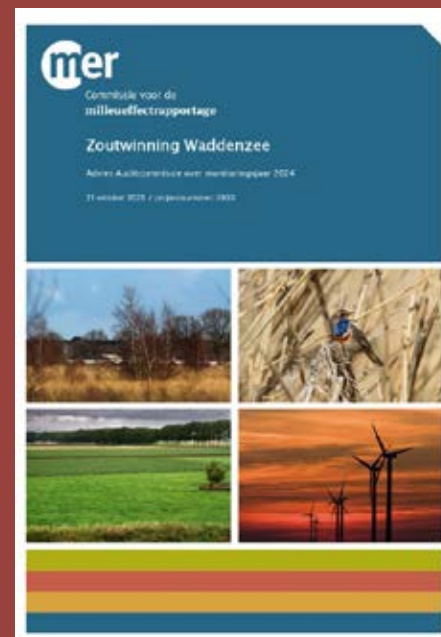
CRITICAL POLICY STUDIES

Het wetenschappelijk tijdschrift 'Critical Policy Studies' publiceerde in mei 2022 het artikel 'Negotiating salt worlds: causation and material participation' door promovenda Marieke Meesters, Esther Turnhout (voorzitter van Wetenschap, Technologie en Maatschappij bij de Universiteit Twente) en Jelle Hendrik Behagel (universitair hoofddocent bij de Forest and Nature Conservation Policy Group van de Universiteit van Wageningen). De auteurs onderbouwen, met als voorbeeld het Aanvullend Meetnet van de Pilot Harlingen, dat wetenschappelijke conventies nauwkeurig hebben bepaald welke metingen geloofwaardig zijn en daarmee de participatie van andere objecten en processen in onderhandelingen over schade en compensatie hebben beperkt. Zo beïnvloeden meningsverschillen over het bestaan en de meetbaarheid van ondergrondse processen welke claims kunnen worden ingediend.

AUDITCOMMISSIE

De onafhankelijke Auditcommissie van de Commissie voor de milieueffectrapportage kijkt jaarlijks kritisch naar de rapportages die Frisia Zout wettelijk moet uitvoeren. In 2020 en 2021 pleitte de Auditcommissie voor een extra pleistoceen meetpunt aan de zuidelijke rand van de bodemdalingsschotel. Frisia Zout is inmiddels bezig met de haalbaarheid hiervan. De Commissie pleitte de afgelopen jaren ook voor contact met Rijkswaterstaat over een koppeling met zogenoemde 'vaklodingen'.

Dat de twee permanente continue meetpalen op de Waddenzee respectievelijk 3,3 en 5,9 millimeter daling laten zien geeft vertrouwen dat de voorspelde diepe bodemdaling inderdaad wordt gemeten, schreef de Commissie in 2022. In 2024 constateerde de Commissie echter onverklaarbare verschillen in de daling. Ook viel op "dat er een aanzienlijk verschil is tussen het convergentievolume gebaseerd op de productiecijfers (volume-balans) en het komvolume uit de Pleistocene bodemdalingsmetingen in 2023. Dit (...) wordt verklaard door de onzekerheid in de diameter van de Pleistocene bodemdalingsschotel

(...). Het meet- en regelprotocol spreekt bovendien van gesteenterek en suggereert dat na-ijlingseffecten wel degelijk kunnen optreden."

In haar meeste recente rapport, van oktober 2025, stelt de Auditcommissie dat de monitoring een consistent en samenhangend beeld van de huidige situatie en trends geeft, zowel wat betreft de (Pleistocene) bodemdaling als de effecten op de natuur. Nu Frisia ook vanuit een tweede caveerne zout gaat winnen vraagt de Auditcommissie meer aandacht voor de voorspelde versnelling van de zeespiegelstijging, mogelijke naijleffecten en de ontwikkeling van de bodemdalingsschotel.

In de jaren 2018-2020, dus voor de start van de zoutwinning, monitorde Frisia op verschillende manieren al de (veranderingen in) diepe bodemdaling, morfologie en natuur. De Auditcommissie relateert de jaarrapporten van Frisia aan die nulmeting.

STAATSTOEZICHT OP DE MIJNEN

Alle mijnbouwondernemingen in Nederland moeten jaarlijks een geactualiseerd meetplan indienen bij het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). In 2022/2023 besteedde SodM extra aandacht aan de metingen in het kader van het meet- en regelprotocol bij de zoutwinning bij Harlingen, nu daarin voor het eerst ook het Aanvullend Meetnet was opgenomen.

Op verzoek van SodM werd in de periode 2017-2019 door het Kennisprogramma Effecten Mijnbouw (KEM) nader onderzoek naar zoutcavernes verricht. In oktober 2024 keek inspecteur-generaal van het Staatstoezicht op de Mijnen Kockelkoren daarop terug, maar ook vooruit in zijn lezing 'Advancing Knowledge and Safety: Revisiting Salt Cavern Research and Energy Storage

Solutions Five Years On'. Een van de conclusies was dat bij de vergunningverlening eerder te weinig aandacht is geweest voor effecten na afloop van de winning. Die effecten kunnen zelfs honderden jaren na de winning nog optreden. Bij nieuwe cavernes van Frisia Zout zal daar dus scherper naar worden gekeken, gaf de toezichthouder aan tijdens een presentatie aan Provinciale Staten van Fryslân.

Naar aanleiding van aanbevelingen van de parlementaire enquêtecommissie over de gaswinning in Groningen is de rol van SodM versterkt, stelde de toezichthouder in zijn jaarplan 2024. De personele formatie werd fors uitgebreid en de onafhankelijkheid beter geborgd. Verder kijkt SodM inmiddels, behalve naar de veiligheid van installaties en processen, ook naar de veiligheid van gebouwen in de omgeving, mogelijke schade en effecten op het welzijn van bewoners.

BODEMDALINGS-MONITOR 2024

Naast Frisia checkt ook Deltares de bodemdaling door zoutwinning op de Waddenzee, in opdracht

van Rijkswaterstaat. In maart 2025 publiceerde Deltares de Bodemdalingsmonitor 2024. Het rapport constateert een duidelijke versnelling van de bodemdaling in de Waddenzee sinds de start van de zoutwinning in september 2020 in het wingebied Havenmond. Vóór de winning daalde de bodem gemiddeld met 0,7 millimeter per jaar, inmiddels liep dat in het centrum van het winningsgebied op tot ongeveer 12,5 millimeter per jaar. In combinatie met de huidige zeespiegelstijging van gemiddeld 3 millimeter per jaar verwacht het instituut aanvullende correcties op waterstandsmetingen in de toekomst.

WATERSTOFOPSLAG IN CAVERNES

Student Earth Sciences aan de VU Joeri Eising stelde in 2022 in zijn masterthesis dat de bestaande zoutcavernes van Frisia minder geschikt lijken om op termijn vloeistoffen of gassen in op te slaan. In dieper liggende cavernes zoals van Frisia treden vaker problemen op, bleek uit een wereldwijde inventarisatie van 87 gepubliceerde incidenten. TNO en EBN (Energie Beheer Nederland) stelden in 2021 ook al dat de cavernes in Barradeel

niet geschikt zijn. In 2022 stelde een haalbaarheidsstudie dat "beneden 2.000 m in de regel geen opslagcavernes (worden) aangelegd vanwege het toenemende plastische gedrag van steenzout." In 2024 verscheen het 'Programma Energiehoofdstructuur', dat opslag in de cavernes onder de Waddenzee uitsloot: "Parallel aan de ambities van het kabinet om een einde te maken aan (...) zoutwinning in het Waddengebied, wordt dat uitgesloten in de verdere verkenning naar concrete locaties voor ondergrondse waterstofopslag."

POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

WERELDERFGOEDSTATUS WADDENZEE

UNESCO toonde zich in 2022 kritisch op de gas- en zoutwinning in het Waddengebied. Het Werelderfgoedcomité waarschuwde dat het gebied zijn status als werelderfgoed kan kwijtraken wanneer de 'Outstanding Universal Value' ervan in gevaar komt.

Begin 2024 stelde de organisatie opnieuw dat voortgaande zoutwinning, net als eventuele gaswinning bij Ternaard en oliewinning in Duitsland, onverenigbaar is met de status van de Waddenzee als UNESCO Werelderfgoed. Nederland liet daarop weten dat geen nieuwe winningsvergunningen voor gas- en zoutwinning onder de Waddenzee meer zullen worden verleend. In maart 2024 nam de Tweede Kamer een amendement van die strekking aan, met 79 tegen 71 stemmen, nadat eerder al was al besloten geen nieuwe opsporings- en winningsvergunningen meer te verlenen. Op al ingediende (gewijzigde of geactualiseerde) winningsplannen zoals dat van Frisia Zout uit december 2023 blijft echter het eerder geldende recht van toepassing.

WIJZIGING MIJNBOUWWET

In januari 2023 stuurde toenmalig staatssecretaris Vijlbrief de 'Contourennota wijziging Mijnbouwwet' naar de Tweede Kamer. Nieuwe mijnbouwactiviteiten zouden dan alleen uitgevoerd kunnen worden na afspraken met de omgeving over de realisatie, de exploitatie en het opruimen na het beëindigen van het project, naast vanzelfsprekend technische en financiële eisen. Bij de nieuwe Mijnbouwwet zou mogelijk ook gekeken worden naar Harlingen, gaf de staatssecretaris aan, omdat daar plaatselijk draagvlak wordt gecreëerd door niet het vergoeden maar het voorkomen van schade centraal te stellen. Door de val van het kabinet-Rutte IV in juli 2023 en de val van het kabinet Schoof in juni 2025 is inzake de nieuwe Mijnbouwwet echter geen aanwijsbare voortgang geboekt.

WETTELIJK BEWIJSVERMOEDEN

De afhandeling van mijnbouwschade blijft landelijk een heet hangijzer. Op 27 maart

2025 schreef toenmalig minister Hermans (KGG) aan de Eerste Kamer: "Het kabinet vindt het essentieel dat bewoners die schade hebben door bodembeweging als gevolg van mijnbouwactiviteiten niet met deze schade achter blijven." Of dat het beste geborgd kan worden met 'omgekeerde bewijslast' blijft echter de vraag. Momenteel geldt deze omgekeerde bewijslast alleen in het Groninger aardbevingsgebied. Schade daar wordt geacht te zijn veroorzaakt door de gaswinning, ook al kan de schademelder dit niet overtuigend bewijzen. Frisia wil op eenzelfde basis eventuele schade in Harlingen gaan vergoeden. Eerder handelde het bedrijf schade bij de zoutwinning op het vasteland ook zelf 'aan de keukentafel' af.

In maart 2024 nam de Tweede Kamer een motie aan dat het principe van omgekeerde bewijslast voor alle mijnbouwactiviteiten in Nederland zou moeten gaan gelden. Het kabinet legde dit voor aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Die adviseerde echter de regel tot Groningen beperkt te houden. De Afdeling vindt dat particuliere melders inmiddels ook sterk genoeg staan tegenover de mijnbouwer, dankzij de Commissie Mijnbouwschade die burgers al ontzorgt.

De Eerste Kamer is echter kritisch over de schadeafhandeling voor gedupeerden. In 2025 ondernam de Kamer verschillende initiatieven om meer inzicht te krijgen in mogelijkheden om de positie van schademelders ten opzichte van de mijnbouwbedrijven te verbeteren. Tijdens een deskundigenbijeenkomst over mijnbouwschade kwam ook de Pilot Harlingen naar voren als plaatselijk gedragen samenwerkingsproject.

COMMISSIE MIJNBOWSCHADE

Sinds 1 november 2021 doet de Commissie Mijnbouwschade ook schades als gevolg van zoutwinning af, nadat ze eerder enkel schades door gaswinning afhandelde. De Commissie Mijnbouwschade is opgericht vanuit de wens van de Tweede Kamer burgers met schade te ontzorgen.

De Commissie was vanaf de start niet bereid ideeën of wensen aan te geven om tot een optimale inrichting van de onder- en bovengrondse metingen in Harlingen te komen, teneinde eventuele toekomstige

schadeclaims snel en rechtvaardig te kunnen afhandelen. Dat de Commissie Harlingen de afgelopen jaren meerdere malen bezocht voor gesprekken met het College van B&W, Frisia Zout en de SBHH leidde niet tot een verandering van dat standpunt. Een lobby vanuit de Harlinger gemeenteraad, om ervoor te zorgen dat er wel een nulmeting door de Commissie Mijnbouwschade erkend wordt, bood geen soelaas. Ook een motie van Provinciale Staten, die het provinciebestuur opriepen een rechtsgeldige nulmeting voor Harlingen te bewerkstelligen, leverde geen resultaat op.

Datzelfde geldt voor het laatste gesprek, dat op aandringen van de staatssecretaris voor Mijnbouw op 8 juli 2024 in Harlingen plaatsvond met de voorzitter van de Commissie Mijnbouwschade. De technische mensen van de Commissie Mijnbouwschade waren evenmin bereid naar een presentatie te komen van de technisch-inhoudelijke grondslag van de innovatieve ondergrondse metingen door de Pilot Harlingen en het bovengrondse geometrische model door onze partners Antea en Monuscan.

FRIESE MIJNBOWTAFEL

Op initiatief van gedeputeerde Friso Douwstra is de Provincie Fryslân een Mijnbouwtafel gestart. De Gemeente Harlingen schuift enkele malen per jaar aan bij dit overleg, samen met de andere Friese gemeenten, de Provincie zelf en Wetterskip Fryslân. Kennis en informatie rond mijnbouwactiviteiten in de provincie wordt hier gedeeld.

PARLEMENTAIRE ENQUÊTECOMMISSIE

De Parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen verhoorde in juni 2022 als deskundige ook drs. Peter van der Gaag, die de Pilot Harlingen als onafhankelijk deskundige bijstaat en adviseert. Vooral bij bepaalde overheidsinstellingen schort het aan kennis, stelde Van der Gaag. Bij grote projecten als dijkophoging en tunnelbouw leidt dat tot meerkosten van tientallen miljoenen euro's, wanneer schadelijke effecten optreden die tevoren bekend hadden kunnen zijn. Hij pleitte er voor om bij mijnbouwprojecten onafhankelijke wetenschappelijke kennis vóóraf beter te benutten en stelde dat de Pilot Harlingen "een goed voorbeeld (is) van hoe je het eigenlijk moet doen".

COMMUNICATIE

Actieve, tijdige, transparante en zorgvuldige communicatie rond de zoutwinning is een belangrijke voorwaarde om vertrouwen van de bevolking in het mijnbouwproject te behouden. De SBHH heeft hierbij het voortouw, wat onverlet laat dat alle stakeholders vanuit hun eigen positie daarnaast ook eigen communicatiemiddelen kunnen inzetten. Daarin kunnen verschillende accenten worden gelegd. De gezamenlijke communicatie borgt echter dat burgers niet geconfronteerd worden met tegenstrijdige informatie.

TWEESPORENBELEID

In het Communicatieplan van de Pilot Harlingen staan de communicatiedoelen en de diverse doelgroepen beschreven. Dat de ambities van de Pilot verder reiken dan enkel waarborgen realiseren voor de Harlinger situatie blijkt uit de twee sporen, waarvoor is gekozen:

- **a)** De communicatie helpt kennis, houding en gedrag rond delfstofwinning in zijn algemeenheid, en zoutwinning in het bijzonder, bij alle doelgroepen te vormen.
- **b)** De ondertekenaars van de Samenwerkingsovereenkomst willen de Pilot Harlingen uitbouwen en verder gestalte geven, met als doel de lessen die hieruit getrokken kunnen worden ook toe te (laten) passen bij mijnbouwactiviteiten elders in het land.

COMMUNICATIE-MIDDELEN

Bij de start van de Pilot is afgesproken een beperkt aantal communicatiemiddelen in te zetten, waarbij social media vooreerst beschouwing bleven. Omdat de zoutwinning, de bodemdaling en de ontwikkeling daaromtrent zich niet in een hoog tempo ontwikkelen lijken minder vluchtige kanalen prima te volstaan om geïnteresseerde inwoners en andere belangstellenden te informeren.

Via www.pilotharlingen.nl wordt over de voortgang van de Pilot gecommuniceerd. Op deze website zijn ook de resultaten van het Aanvullend Meetnet te lezen,

met de nodige context en duiding. De afgelopen jaren verschenen er 4 nieuwsbrieven waarvan de eerste, in april 2022, samen met de Harlinger Courant huis aan huis werd verspreid. Onderwerpen in dit nummer waren de presentatie van de dronemetingen, maatschappelijke onrust rond delfstoffenwinning, een eventuele uitbreiding van het Harlinger meetnet, het al dan niet meten van bepaalde bevingen door het meetnet als gevolg van andersoortige trillingen, de voortdurende onzekerheid over de bewijskracht van het Aanvullend Meetnet, nieuwe inzichten bij het Staatstoezicht over bodemdaling na afloop van de zoutwinning en de opzet van de dronemetingen rond de Zoutsloot.

De tweede nieuwsbrief van 2022 werd in december eveneens huis aan huis rondgebracht, met als onderwerpen onder meer 'Buitendijkse monitoring in orde', 'Zout en de verzakking van de Noorderpier', 'Plannen voor een Harlinger toetsingskader', 'Start van de Fryske Mijnbouwtafel' en de beschikbaarheid van een videoregistratie van de recent gehouden publieksavond.

In december 2024 verscheen een editie over allerlei gemeten bewegingen van de bodem en van huizen, verandering van de ligging van de bodemdalingskom, onverklaarde meetresultaten, grondwateronttrekking door Frisia Zout, de vraag van de gemeente om een Omgevingsfonds, de holruimtemeting door Frisia van de eerste caverne en een terugblik op de publieksavond van 19 november.

Ook in december 2025 verscheen een nieuwsbrief, ditmaal over vervanging van een diepe tiltmeter, het laatste rapport van de Auditcommissie, de komende informatieavond op 26 maart 2026, de gevraagde uitbreiding van de zoutwinning door Frisia Zout en de reacties daarop van andere stakeholders, de boring naar de tweede caverne, informatie op nlog.nl,

afronding van het schadeherstel op land, en opnieuw de vraag van de gemeente om een Omgevingsfonds.

Alle nieuwsbrieven zijn terug te vinden en na te lezen op de website van Pilot Harlingen.

Bij gebrek aan voldoende financiële middelen verschenen na 2020 en 2021 geen jaarverslagen. Nu financiering van de Pilot weer op gang is, is er voor gekozen in één verslag samen te vatten welke ontwikkelingen de Pilot Harlingen in de afgelopen 4 jaar doormaakte.

COMMUNICATIE-MOMENTEN

Via de website www.pilotharlingen.nl was voor elke belangstellende doorlopend informatie over de voortgang van de Pilot Harlingen te vinden. Daarnaast waren er de afgelopen jaren meerdere gelegenheden om persoonlijk kennis te nemen van de ontwikkelingen.

Informatieavond dronemetingen

Op 6 april 2022 organiseerde de Pilot Harlingen een informatieavond in de Doopsgezinde kerk voor alle buurtbewoners van de Zoutsloot

en omliggende straten. Drs. Peter van der Gaag gaf uitleg over het ondergrondse meetnet en de gebruikte meetapparatuur. De heer Nicolai van Aeroscan toonde hoe aan de hand van de gemaakte opnamen een geometrisch model van de bebouwing is gemaakt, dat - in combinatie met meetgegevens van het ondergrondse Aanvullend Meetnet - als rechtmatig bewijs zou kunnen dienen bij gerechtelijke procedures en/of de Commissie Mijnbouwschade.

Publieksavond 2022

Voor alle Harlingers was op 22 juni 2022 een informatieavond in RSG Simon Vestdijk. Dirkjan Krijnders van Antea Group lichtte de zaal in over de aanleg van het Aanvullend Meetnet, met toelichting van ontwerper Peter van der Gaag van Holland Innovation Team. Jarig Langhout van de SBHH vertelde over het uitblijven van erkenning

van de metingen door het rijk, hoewel die wel meebetaalt aan diezelfde metingen. Hij noemde de Commissie Mijnbouwschade 'een farce': deze ontzorgt burgers niet, maar maakt ze bezorgder. Directeur Bart Hendriks legde uit wat op het Wad en in de stad wordt gemeten, en welke andere invloeden dan zoutwinning er op de bodem kunnen zijn. Hij verzekerde de aanwezigen dat Frisia schade, mocht die ontstaan, zal vergoeden. De avond werd via een livestream uitgezonden. Een videoverslag is beschikbaar op pilotharlingen.nl

Publieksavond 2024

Tientallen vragen werden 19 november 2024 afgevuurd tijdens de informatieavond over zoutwinning in een goed gevuld Milûk. Dirkjan Krijnders van Antea Group gaf een update van alle metingen de stad.

Hoewel bodemdaling door zoutwinning nog ver weg is gebeurt er toch al van alles in de Harlinger bodem. De meetapparatuur registreert onder meer eb en vloed en waarschijnlijk ook seizoensinvloeden. Bart Hendriks vertelde over de plannen van Frisia Zout voor aanleg van een tweede caverne. Door een iets andere situering van de cavernes zal de bodemdalingskom waarschijnlijk iets noordelijker van de stad komen te liggen dan gedacht. Frisia gaat met het Wetterskip in overleg over de verzakking van de zeedijk. Eventuele schade zal het bedrijf vergoeden op basis van een toetsingskader, gebaseerd op omgekeerde bewijslast.

Ook deze informatieavond werd live uitgezonden door Omroep Zilt. Een registratie van de avond is te vinden op www.pilotharlingen.nl

Terugblik

In het programma 'Afslag Harlingen' van Omroep Zilt werd zaterdag 23 november 2024 nog eens teruggekeken op de informatieavond eerder die week. Een volgende bijeenkomst zal het fenomeen 'zoutkruip' worden toegelicht, zo werd duidelijk.

Het vraaggesprek is nog te beluisteren via 'uitzending gemist'. Ook de Harlinger Courant en de platforms HarlingenBoeit.nl en HarlingenOnline.nl berichtten over de informatieavond.

AANDACHT IN DE MEDIA

Algemeen Dagblad

Het Algemeen Dagblad pikte 25 april 2023 het nieuws op dat Harlingen een eigen toetsingskader voor schade door zoutwinning wil optuigen nu het doel van de Pilot Harlingen – het ontzorgen van burgers – via de Commissie Mijnbouwschade niet verder komt.

EenVandaag

AVRO/TROS-verslaggeefster Laura Kors reed 26 april 2023 voor het programma EenVandaag op NPO radio 1 naar Harlingen om in een kelder op de Zoutsloot met eigen ogen de meetapparatuur te gaan bekijken en meer te horen over het toetsingskader van de Pilot Harlingen. "Waarom draagt het rijk, als concessieverlener, niet zorg voor een geaccepteerde nulmeting, wanneer ergens mijnbouw plaatsvindt? En waar wringt de schoen bij de Commissie Mijnbouwschade?"

RTL Nieuws

Op 5 mei 2023 kwam RTL Nieuws voorzitter Jarig Langhout van de SBHH interviewen over het uitblijven van erkenning van het ondergrondse meetnet en opnamen maken van de meetapparatuur aan de Zoutsloot. Later die maand werd het item inderdaad uitgezonden.

Omroep Zilt / Omroep Fryslân

Regionale media berichtten volop over het bezoek van staatssecretaris Hans Vijlbrief aan Harlingen, eind februari 2024. Vrijdags informeerde de Harlinger Courant alle Harlingers huis-aan-huis via een artikel waarin de belangrijkste gesprekspunten werden langsgelopen. Weer een dag later was voorzitter Jarig Langhout te gast bij Doede van der Hoek in een uitzending van Omroep RSH.

ORGANISATIE

In de Samenwerkingsovereenkomst uit 2019 zijn de lijnen voor de Pilot Harlingen uitgezet, waarbij is afgesproken gezamenlijk een dynamisch proces in te gaan. Daar is de afgelopen jaren door de vijf betrokken partijen in goed overleg weer invulling aan gegeven.

STAKEHOLDERS- OVERLEG

Kern van de Pilot Harlingen is het stakeholdersoverleg dat naar behoefte, maar gemiddeld circa tweemaal per jaar, plaatsvindt. Vertegenwoordigers van Frisia Zout, Gemeente Harlingen, Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en de Stichting Bescherming Historisch Harlingen bespreken hier de voortgang van de zoutwinning, ontwikkelingen rond de Pilot, geluiden vanuit de samenleving, communicatie en bijvoorbeeld mijnbouwgerelateerde zaken. Afhankelijk van de gespreks-onderwerpen schuiven bij gelegenheid ook derden aan, bijvoorbeeld vanuit het provinciaal bestuur, het ministerie van KGG of externe deskundigen.

WERKGROEP MEETGEGEVENS

In deze werkgroep van de Pilot Harlingen zijn de Provincie Fryslân, SBHH, Frisia Zout en het ministerie van Klimaat en Groene Groei vertegenwoordigd. Doel is allereerst de werking van het Aanvullend Meetnet te monitoren, de meetgegevens te duiden en het meetnet verder waar mogelijk uit te breiden of te optimaliseren door bijvoorbeeld aanvullende meetpunten, literatuurstudie naar de best beschikbare kennis omtrent bodemdaling en scheefstelling of onderzoek naar de invloed van grondwateronttrekkingen. Een en ander kan ook door stageopdrachten voor studenten.

COMMUNICATIE

In de Samenwerkingsovereenkomst uit 2019 is vastgelegd dat het voortouw in de informatievoorziening wordt belegd bij de SBHH, teneinde te bewerkstelligen dat deze zoveel mogelijk als betrouwbaar en onafhankelijk wordt gezien. Uitvoerende werkzaamheden

zoals het actualiseren van de website www.pilotharlingen.nl, het samenstellen van nieuwsbrieven en het organiseren van informatie-avonden zijn door de stichting uitbesteed aan Paul de Cock van Terp 10 Communicatie, voor zover de stichting ze niet zelf voor haar rekening neemt.

RAAD VAN ADVIES

Om de ontwikkeling van de Pilot Harlingen ook in een bredere maatschappelijke context te beschouwen, is er voor gekozen een externe Raad van advies in te stellen. Die kan de vijf stakeholders gevraagd dan wel ongevraagd adviseren over de uitwerking en ontwikkeling van de Pilot Harlingen. Via de Raad van advies willen de samenwerkende partijen waardevolle input vanuit verschillende geledingen in de maatschappij waarborgen. In de Raad van Advies hebben drie personen zitting op grond van hun maatschappelijke positie, te weten:

- de voorzitter van de vereniging Oud Harlingen
- de burgemeester van Harlingen
- een MT-lid van de directie Warmte & Ondergrond van het ministerie van KGG

Bij de vergaderingen zijn ook de algemeen directeur van Frisia Zout en de voorzitter van de SBHH

aanwezig, aangevuld met een notulist.

Op 21 januari 2022 vergaderde de Raad in klein comité, met als agendapunten onder meer het eerdere bezoek van minister Blok aan Frisia Zout en zijn gesprek daar met de SBHH, het laatstgehouden stakeholdersoverleg, de lopende proef met 3D-metingen door Aeroscan van de bebouwing rond de Zoutsloot, een rapport over de situatie in Wijnaldum, de stand van zaken wat betreft het Aanvullend Meetnet en gedachten omtrent een eventueel bezoekerscentrum in de vorm van een Zoutpaviljoen.

Na opeenvolgende wisselingen in de afvaardiging van de Vereniging Oud Harlingen, het College van B en W, het ministerie van Economische Zaken c.q. Klimaat en Groene Groei en Frisia Zout kwam de Raad van Advies nog niet weer bij elkaar.

COLOFON

Jaarverslag 2022-2025

Jaarverslag voor inwoners van Harlingen en omstreken,
samenwerkingspartners en overheden.

Uitgave: Pilot Harlingen, maart 2026

Meer informatie op www.pilotharlingen.nl